

مطالعات زبان

فرهنگ الفبایی تصویری زبان فارسی برای کودکان: از طراحی تا کاربرد

عطیه محامدی^۱، عطیه کامیابی گل^۲، محمود الیاسی^۳

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه فردوسی مشهد

۲- استادیار دانشگاه فردوسی مشهد

۳- استادیار دانشگاه فردوسی مشهد

خلاصه

انسان موجودی اجتماعی است و یکی از مهمترین نیازهای وی برقراری ارتباط با هم نوعان خود و ایجاد رابطه، تفهیم و تفاهم می باشد. زبان، مهمترین ابزار این ارتباط است. سر منشاء یادگیری زبان، یادگیری الفبای آن است. آموزش الفبا از مهمترین و اساسی ترین گامهای یادگیری زبان به شمار می رود و در این راستا روشهای متعدد و متفاوتی به کار گرفته می شود و کتابها و فرهنگهای متفاوتی تهیه می گردد. از آنجا که مخاطبین اصلی اینگونه فرهنگها کودکان هستند، مولفین و نویسندگان سعی می کنند تا از روشهای مرتبط با این گروه سنی استفاده کنند. یکی از تکنیک های کاربردی در این زمینه، آموزش به روش دیداری است. کاربرد تصاویر از بعد روان شناسی می تواند در به خاطر سپاری مطالب مؤثر باشد و فرهنگ نویسان و مولفین از این مهم در تالیفات خود بهره می برند. فرهنگ های تصویری متعددی در سطح واژه و الفبا طراحی شده اند. البته نمونه های موجود به زبان فارسی محدود بوده و تصاویر استفاده شده اغلب تکراری و فاقد جذابیت لازم برای کودکان اند. از این رو، تهیه و تدوین فرهنگ الفبای تصویری فارسی برای کودکان؛ با هدف گردآوری تصاویر عینی، ملموس، جذاب و مرتبط با هر یک از گونه های حروف الفبا که تفاوت ایجاد می کند (در ابتدا، وسط و پایان واژگان)؛ می تواند گامی مثبت جهت رفع این کمبودها و جبران نقایص مذکور باشد. اساسی ترین هدف این پژوهش، تسهیل سازی در روند یادگیری حروف الفبا با به کار گیری تصاویر ملموس، جذاب و مرتبط با آن حروف می باشد. همچنین، چگونگی انتخاب تصاویر بر پایه حروف الفبا و دلایل انتخاب آنها از دیگر اهداف این پژوهش است. چنین منبعی می تواند در آموزش زبان فارسی به غیر فارسی زبانان نیز کاربرد داشته باشد. تصاویر انتخابی در این پژوهش نتیجه مشورت با مربیان پیش دبستانی، بررسی مجموعه کتابهای کاربردی این رده سنی و در نهایت آزمون آنها در دو مهد کودک و پیش دبستانی می باشد.

کلمات کلیدی: آموزش الفبا، فرهنگ الفبای تصویری کودکان، زبان فارسی.

مطالعات زبان

۱. مقدمه

اساسی‌ترین گام جهت آموزش یک زبان، یادگیری الفبا است و این مهم اگر به شیوه‌ای مطلوب بسترسازی شود می‌تواند زمینه یادگیری موثرتر، با دوام ترو لذت بخش‌تر باشد. در این خصوص، استفاده از تصاویر گویا و ملموس می‌تواند تاثیر بسزایی در روند یادگیری، چه در مورد کودکان و چه افراد بزرگسال ایجاد کند و سرعت پیشرفت یادگیری را تسهیل بخشد. فرهنگ‌های تصویری متعددی در سطح الفبا در زمانهای مختلف و با انگیزه‌های متفاوت طراحی و تدوین شده‌اند. متاسفانه فرهنگ‌های موجود در زبان فارسی، به خصوص در حوزه الفبا، یا تصویری نیستند و یا تصاویر به کار رفته عینی و گویا نبوده و فاقد جذابیت‌اند.

با توجه به کمبود منابع تصویری جهت آموزش الفبا به کودکان در زبان فارسی، پژوهش حاضر بر آن است تا به طراحی فرهنگ الفبای تصویری بپردازد و گونه‌های مختلف حروف الفبا را تا حد امکان در آن بگنجانند. در این راستا سعی بر آن است تا از تصاویر بومی و غیر بومی آشنا برای این گروه سنی جهت ارائه حروف استفاده شود تا هنگام آموزش به کودکان غیر فارسی زبان نیز ملموس و قابل درک باشد.

۲. پیشینه تحقیق

کرامر^۱ (۱۹۷۵) جهت بررسی و مقایسه میزان یادگیری در دو روش کاربرد تصاویر و کاربرد واژگان از ۱۴۴ دانش آموز دبستانی پایه دوم، چهارم و ششم (۷۲ دختر و ۷۲ پسر) بعنوان آزمودنی استفاده کرده تا یادگیری موردی (همراه آنها توسط دو آزمایش لغت و یا همراه تصویر) و یادگیری ارتباطی مجزا سنجیده شود. مطالعه نتایج بدست آمده نشان داد که کاربرد واژگان تنها در دو گروه سنی بالاتر مفید است.

زبان ابزاری طبیعی برای منظم کردن اندیشه و نیز ارتباط میان افراد انسان است که عموماً بصورت گفتار ظاهر می‌شود. زبان تقریباً از دومین سال پس از تولد تا پایان عمر همراه انسان است و بعنوان ابزاری کارآمد، همواره به او یاری می‌رساند.

کودک در حدود سن چهار و نیم سالگی واژگان محدود محیط اطراف خود و نیز ساختهای اصلی زبان را بطور طبیعی فرا می‌گیرد و آنها را بطور عادی و ناخودآگاه در تولید و نیز شنیدن و درک گفتار بکار می‌برد. همچنین، کودک در سن یادشده تقریباً به همان میزان توانایی تولید گفتار، گفته‌های عادی دیگران را می‌شنود و معنی آنها را درک می‌کند. بنابراین پدیده آشکار و مستمر به اصطلاح «گفتن» و «گوش دادن» به شکل عادی و ساده آن بازتاب فراگیری زبان است. بر این پایه، همه کودکان عادی در سن چهار سال و نیمی هسته اصلی و واژگان محدود مورد نیاز خود را بطور طبیعی از محیط فرا می‌گیرند.

با این حال بکارگیری زبان در موقعیتهای اجتماعی گوناگون و ارتباطهای زبانی متفاوت تنها به فعالیتهای ساده و عادی ارتباط گفتاری که کودکان برای بیان نیازها و احساسات اولیه یا شنیدن و درک گفتار ساده از خود نشان می‌دهند، محدود نمی‌شود بلکه بر عکس به یادگیری زبان در موقعیتهای کاربردهای گوناگون اجتماعی آن، پیچیدگی‌های بسیار متنوعی را شامل می‌شود؛ بطوریکه یادگیری آنها الزاماً به آموزش، تمرین و فراگیری آگاهانه نیاز دارد و این به آن معنی است که پس از گذر از دوره زبان آموزی یعنی رسیدن به سن پنج سالگی و ورود به دوره‌های آمادگی یا دبستان،

¹ Cramer

مطالعات زبان

بکارگیری زبان دیگر تنها به همان صورتهای ساده و عادی گفتار که کودک بطور طبیعی فرا گرفته محدود نمی‌شود، بلکه ساختهای متفاوت و پیچیده، واژگان گسترده و نیز سبکهای گفتاری و نوشتاری را شامل می‌گردد که آشنایی و مهارت در به کارگیری آنها تنها از راه آموزش و فراگیری آگاهانه ممکن می‌شود» (مشکوه الدینی، ۱۳۷۹، صص ۱۱۲-۱۱۱).

یکی از روشهای آموزشی مؤثر بویژه برای کودکان بهره‌گیری از وسایل کمک آموزشی از جمله استفاده از «تصاویر» است.

«چیزهایی که ما در زندگی روزمره می‌بینیم نقش مهم و تأثیرگذاری در جذب ما و همچنین اطلاع‌رسانی دارند و این مهم می‌تواند در امر آموزش نیز به کار آید. همچنین زبان گفتاری تنها یکی از راه‌های درک معنی از بافت می‌تواند باشد. تصاویر در ایجاد انگیزه و جلب نظر نقش مهمی دارند و می‌توانند بعنوان نقطه ارجاع خاص بکار روند و همچنین در حوزه‌های مختلف مانند فراگیری ساختار زبان، لغت، موقعیت‌ها و... در برنامه درسی گنجانده شوند» (رایت^۱، ۱۹۸۹، صص ۱۷۲).

بسیاری از نویسندگان و هنرمندان گذشته و حال، افکار و قریحه خود را از طریق کتابهای تصویری با کودکان قسمت می‌کنند. اکثر کتابهای تصویری به کودکان این امکان را می‌دهد تا ایده‌های مهم را کاوش کرده و افکار ذهنی خود را به جای حفظ و فراگیری طوطی وار بسط و گسترش دهند (پولت^۲، ۲۰۰۷، صص ix).

ادوارد رو^۳ (۱۹۷۲) تفاوت یادگیری همراه با قوه تشخیص از طریق تصویر و واژه رادر سه گروه سنی از دانشجویان و دانش‌آموزان (دانشجویان روانشناسی-دانش‌آموزان ۱۰-۸ سال-دانش‌آموزان ۹ ساله) بررسی نموده است و یافته‌ها حاکی از این امر است که یادگیری همراه با تصویر تأثیر بیشتری داشته است، چه پاسخها به شکل شفاهی ارزیابی شده باشند و چه بصورت غیر شفاهی (از طریق فشار دکمه^۴).

مورفی و وود (۱۹۸۱) جهت بررسی و مقایسه میزان تأثیر کاربرد تصویر در یادگیری کودکان پژوهشی را انجام دادند. بدین صورت که از ۴۰ نفر از کودکان ۴ تا ۸ ساله خواسته شد تا با استفاده از اطلاعات ارزیابی شده در ۹ عکس، هر می‌چوبی توسط ۲۱ تخته چوب بسازند. از ۳۰ کودک دیگر با همان ویژگی سنی درخواست شد تا کاری مشابه را بدون کمک تصویری انجام دهند. مقایسه عملکرد دو گروه نشان داد که ساخت هر م به کمک تصاویر بسیار رضایتبخش‌تر از فقدان تصویر است.

باش^۵ (۲۰۰۷) یکی از اساسی‌ترین پایه‌های یادگیری زبان را تلفیق واژه و فرهنگ می‌داند و از این رو از تلفیق این دو در تکنیک‌های آموزشی خود بهره می‌برد. وی در امر آموزش از تصاویری استفاده می‌کند که بگونه‌ای نشان‌دهنده فرهنگ بوده (مانند حوزه‌های اجتماعی، سیاسی، شخصی و خانوادگی و...) و از طرفی واژه آموزشی کنند. فرهنگ از نظر وی عبارت است از: زبان در بافتی که رخ می‌دهد.

این امر نه تنها یادگیری زبان را زیر نظر قرار می‌دهد و تأثیر آن را بهبود می‌بخشد، بلکه محتوای فرهنگی آنها را نیز افزایش می‌دهد.

رو، مولن^۶ و سیلورمن^۷ (۲۰۱۳) به بررسی نقش تصاویر و اشارات به عنوان تکیه‌گاه غیرزبانی در یادگیری واژه‌ها در زبان طبیعی پرداخته‌اند. ایشان ۶۲ آزمودنی پیش از دبستان با توانایی زبانی، پیشینه زبانی و جنسیت متفاوت را در شرایط مختلف (واژه به تنهایی- واژه همراه با ایما و اشاره- واژه همراه با تصویر) سنجیدند و در هفته بعد با آزمونهایی نظیر

¹Wright

²Polette

³Rowe

⁴Button-press

⁵Bush

⁶Mullan

⁷Silverman

مطالعات زبان

ترجمه به زبان انگلیسی، درک مطلب سریع^۱ و درک مطلب تکمیلی^۲ ارزیابی شدند. نتایج بدست آمده نشان دادند که تدریس مجزا می‌تواند برای دانش آموزان مفید باشد؛ بعنوان مثال برخی از دانش آموزان از طریق آموزش واژه به تنهایی بهتر یاد می‌گیرند و برخی از طریق وسایل کمک آموزشی غیر زبانی. نتایج نشان داد که تاثیر وسایل غیر کلامی در یادگیری بر پایه تفاوت‌های فردی متفاوت است اما تصاویر و اشارات (حرکات غیر کلامی) نقش بسزایی در یادگیری بخصوص نوآموزان دارد.

۳. روش تحقیق

«معمولا کودکان خواندن واژه‌های آغازی را از راه مشخصه‌های دیداری آنها تشخیص می‌دهند. در فراگیری خواندن، کودک باید تقارنهای موجود میان حروف و صداها و بر پایه آن رابطه میان صورت نوشته شده واژه و صورت گفتاری و سرانجام معنی آن را دریابد. در واقع کودک ابتدا مهارت‌های شناسایی واژه را فرا می‌گیرد تا بتواند صورت گفتاری و نیز معنی آن را بیابد. از این رو به نظر می‌رسد که فراگیری خواندن دست کم دو مهارت عمده، یعنی شناسایی واژه بر پایه تقارنهای موجود میان حروف و صداها و درک معنی را شامل می‌شود» (مشکوه الدینی، ۱۳۷۹، ص. ۱۶۱).

روش کار بدین صورت است که گونه‌های مختلف حروف الفبا را بر پایه تصویر واژه‌ای که در آن بکار رفته اند انتخاب می‌کنیم به نحوی که تصویر مورد نظر این حروف را در درون خود جای دهد و از مجموعه این تصاویر فرهنگی تهیه کرده ایم که بطور اخص برای نیاز کودکان پیش از ورود به دبستان استفاده می‌شود.

در خصوص انتخاب واژه‌های فرهنگ حاضر با مربیان چندین مهد کودک در مناطق مختلف شهر مشهد مشورت شده است تا اطمینان حاصل شود که واژه‌ها در دایره لغات کاربردی کودکان این رده سنی وجود دارند.

لازم به ذکر است که تصاویر واژه‌های استفاده شده علاوه بر جذابیت لازم (دارای طرح و رنگ مناسب این گروه سنی)، عینی و ملموس هستند تا در درک کودک از واژه و در نهایت حرف مورد نظر خللی وارد نشود. همچنین از واژه‌های بومی و غیر بومی استفاده شده است تا چنانچه در آموزش زبان فارسی به کودکان و یا افراد بزرگسال بعنوان زبان دوم یا زبان خارجه بکار رود، تصاویر استفاده شده نامأنوس و ناآشنا نباشند.

بعلاوه سعی بر آن شد تصویرهای گونه‌های مختلف حروف الفبا ارایه شوند؛ بدین معنا که برای حروفی که براساس جایگاه کاربرد در واژه، گونه‌های نوشتاری متفاوتی دارند (مانند م-ه-آ) به تعداد تفاوت‌های نوشتاری شان طرح‌های تصویری ارایه گردد.

تصاویر طراحی شده در دو مهد کودک و پیش دبستانی در سطح شهر مشهد از یک سو جهت آزمایش شناخت تصاویر و از سوی دیگر آموزش حروف الفبای به کار رفته در آنها استفاده گردید. آزمودنی‌ها ۴۸ نفر شامل ۲۷ دختر و ۲۱ پسر ۶ ساله بودند.

روش کار در ۲ مرحله انجام گردید. بدین صورت که ابتدا کلیه تصاویر طراحی شده به هر یک از آزمودنی‌ها نشان داده می‌شد تا شناسایی تصویر مورد نظر انجام گیرد. تصاویری که توسط اکثر آزمودنی‌ها قابل تشخیص نبودند حذف و با تصویر آشناتر و بهتری جایگزین گردیدند و دوباره مورد آزمایش قرار گرفتند. در مرحله بعد، حروف الفبای طراحی شده در تصاویر؛ در سه جلسه و به مدت زمان یک ربع تا بیست دقیقه در هر جلسه؛ به آزمودنی‌ها آموزش داده شده و در هفته بعد ارزیابی انجام گردید.

¹Immediate comprehension

²Follow-up comprehension

مطالعات زبان

نتایج حاصل نشان داد که ۸۱ درصد آزمودنی‌ها به پرسشها پاسخ مثبت دادند. از این رو می‌توان نتیجه گرفت که ارائه فرهنگ تصویری و استفاده از تصویر به طور کلی می‌تواند در امر یادگیری حروف الفبا تسهیل ایجاد کرده و حتی مدت زمان یادگیری را نسبت به روشهایی که امروزه به کار می‌روند، تسریع بخشد.

۴. تحلیل داده‌ها

استفاده از وسایل الکترونیکی جدید همچون رایانه، اینترنت، کنفرانس‌های ویدیویی، ماهواره و ... ماهیت دانستن را تغییر داده است و در آنچه دانش آموزان فرا می‌گیرند تحولات بنیادی پدید آمده است؛ آن‌ها به جای اینکه اطلاعات را حفظ کنند، باید یاد بگیرند که اطلاعات را چگونه بدست آورند، از اطلاعات بدست آمده چگونه استفاده کنند و اطلاعات بدست آمده را چگونه در زندگی روزمره بکار گیرند.

متخصصان باور دارند که اگر دانش آموزان بطور فعال در موقعیتهای غنی آموزشی قرار گیرند، بهترین یادگیری را خواهند داشت؛ بویژه اگر این موقعیتهای آموزشی بسیار شبیه به دنیایی باشد که آنها در آن زندگی می‌کنند. یادگیری می‌تواند از طریق تجارب غیر مستقیمی همچون تماشای تصویر و فیلم بهتر انجام گیرد. رسانه‌های دیداری و شنیداری با صرف هزینه کم و در هر زمان که معلم اراده کرد، دنیای خارج را به کلاس درس می‌آورند. معلمان با استفاده از این رسانه‌ها پیامهای خود را به گونه‌ای مؤثر به دانش آموزانی که با زبان نوشتاری یا علائم تصویری آشنایی ندارند، منتقل می‌کنند. روانشناسان ساختگرا در مورد چگونگی یادگیری دانش آموزان می‌گویند: انسان به کمک ادراکات شخصی که بر اساس تجارب و مشاهدات خود ساخته و پرداخته است یاد می‌گیرد نه بر اساس آنچه دیگران به او می‌گویند.

آموزش مفید و مؤثر زمانی میسر خواهد بود که بر پایه اصول روانشناسی تربیتی و نظریه‌های یادگیری طراحی و برنامه‌ریزی شده باشد (ذوفن و لطفی پور، صص. ۳۳-۳۲).

کلمات و تصاویر معمولاً همدیگر را تکمیل می‌کنند و در صورت استفاده شدن به‌همراه هم مفاهیم مجرد را به روشنی بیان می‌نمایند. مواد چاپی محدودیت‌هایی دارند؛ بعنوان نمونه، جاذبه‌های وسایل کمک آموزشی از قبیل تصاویر را ندارند. همچنین درک متون نوشتاری به مهارت خواندن و کوشش فکری نیاز دارد. حروف نوشتاری علائم انتزاعی هستند و تنها کسانی می‌توانند از آنها استفاده کنند که معنی و مفهوم آنها را بخوبی بدانند. کسانی که توانایی چندانی در خواندن ندارند، با متون نوشته شده بصورت ناقصی ارتباط برقرار می‌کنند. رسانه‌های کمک آموزشی می‌توانند متن را با صدا و یا تصویر همراهی کرده و به درک بیشتر دانش آموزان کمک کنند.

تصاویری که با دیدن عکس و تصویر در ذهن ایجاد می‌شوند از بسیاری جهات به تصاویری شباهت دارند که با دیدن دنیای واقعی در ذهنمان نقش می‌بندد. اگرچه تصاویر عمق ندارند و چند حسی نیستند ولی جانشینان مناسبی برای تجارب دست اول به شمار می‌روند. دانش آموزان با استفاده از تصاویر، تجاربی را بدست می‌آورند که در نبود تصاویر به هیچ وجه نمی‌توانستند به آنها دست یابند. تصاویر از راههای گوناگون به فرآیند آموزش کمک می‌کنند:

- از آنجا که بیشتر افراد از دیدن تصویر لذت می‌برند، با استفاده از آنها می‌توان توجه دانش آموزان را به خوبی جلب کرد.

- بعضی از اشیاء را تنها با استفاده از وسایل خاصی می‌توان دید. تصاویر شکل واقع بینانه‌ای از این اشیاء را در اختیار دانش آموزان قرار می‌دهند.

- با تصویرگری از حوادث منحصر به فرد، می‌توان آنها را به صورت سند و مدرک درآورد و مورد تجزیه و تحلیل «دست اول» قرار داد.

- تصاویر، مواد کلامی مجرد و انتزاعی را به طور دقیق توصیف می‌کنند.

مطالعات زبان

- با استفاده از تصاویر به صورت یک مجموعه زنجیروار، می‌توان فرآیند یا روال انجام کارهای عملی را به نمایش گذاشت.

- افراد ناشنوا و کسانی که سواد خواندن محدودی دارند می‌توانند با تصاویر ارتباط برقرار کنند.

- با استفاده از تصاویر در آموزش می‌توان در افراد نگرشی مثبت نسبت به یادگیری ایجاد کرد.

- تصاویر در یادگیری مسایل و موضوعات خارج از کلاس نیز به ما کمک می‌کنند (ذوفن و لطفی پور، صص ۱۰۸-۱۰۷).

بر این اساس، با توجه به تأثیری که استفاده از تصویر و وسایل کمک آموزشی دیگر در امر آموزش دارد و اینکه آموزش زبان نیز از این امر مستثنا نیست، و کمبودی که امروزه در مجموعه های چاپی زبان فارسی وجود دارد، پژوهش حاضر به تهیه و تدوین فرهنگ الفبای تصویری در زبان فارسی اقدام کرده است. نمونه های بسیاری از فرهنگ های لغت تصویری به زبان انگلیسی تألیف شده و در مدارس و آموزشگاه های ایران بعنوان یادگیری زبان دوم یا زبان خارجه بکار رفته و تأثیر بسزایی داشته است.

بر اساس دلایل ذکر شده در بالا، آوای زبان اگر بصورت تصویری جهت آموزش (بویژه برای کودکان با توجه به سن و نیاز آنها) ارایه شوند، می‌توانند به نحو مؤثری در حافظه ذخیره شده و در بالطبع در به خاطر سپاری و یادآوری بهتر تأثیر بیشتری داشته باشند.

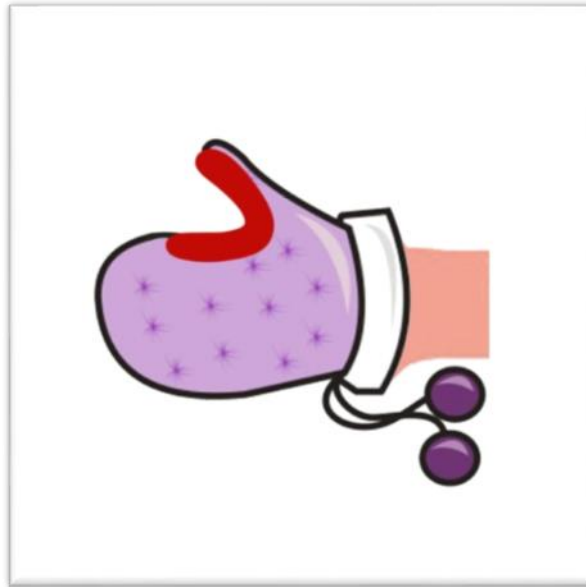
اولین عنصری که در تصویر، کودک را به خود جلب می‌کند رنگ است. رنگ ها به عنوان ابزاری برای برقراری ارتباط با کودکان مورد استفاده قرار می‌گیرد. زیرا کودکان به سادگی نسبت به آنها واکنش زبانی نشان می‌دهند.

رنگ های شاد بیشتر از رنگ های کدر برای کودکان جذاب است. در بررسی مقالات متعددی در خصوص روانشناسی رنگ ها و ارتباط آن با کودکان چنین آمده است که رنگ قرمز نماد شور و هیجان بوده و نسبت به رنگ های دیگر توجه کودک را بیشتر به خود جلب می‌کند. کودک سالمی که مراحل رشد طبیعی خود را طی کرده از رنگ های گرم لذت می‌برد و ناخداگاه نسبت به آن گرایش پیدا می‌کند. کودک ابتدا رنگ قرمز و پس از آن دیگر رنگ های گرم را تشخیص می‌دهد. پژوهش های متعدد نشان می‌دهد کودکان دختر و پسر زیر ده سال ابتدا رنگ قرمز و سپس صورتی را به عنوان رنگ دلخواهشان برمی‌گزینند. لذا در ارایه حروف الفبای طراحی شده در تصاویر این فرهنگ، از "رنگ قرمز" و "فونت کودک" استفاده شده است تا تأثیرگذاری بیشتری بر یادگیری و تمرکز کودک داشته باشد. نمونه هایی از آنها در اشکال زیر آمده است:

مطالعات زبان

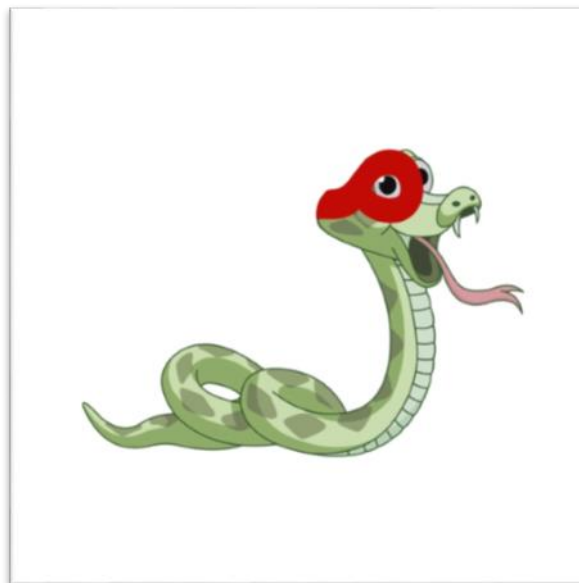
(گونه حرف د)

د

تصویر ۱- حرف د (دستکش)

(گونه های مختلف حرف م)

م

تصویر ۲- حرف م کوچک (مار)

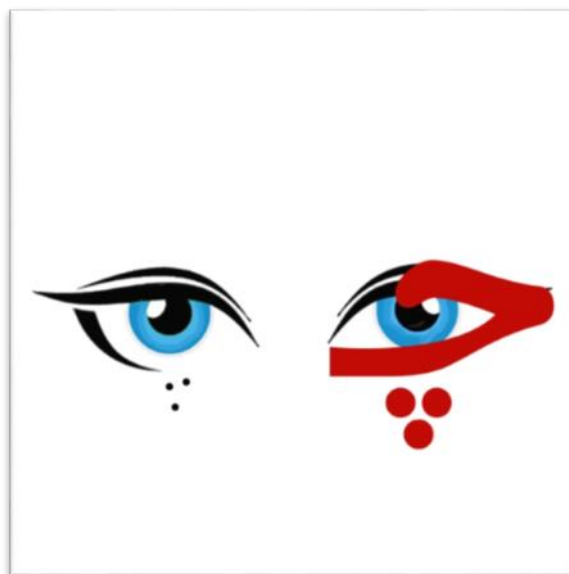
مطالعات زبان

م

تصویر ۳- حرف م بزرگ (آدم برفی)

(گونه های مختلف حرف چ)

چ

مطالعات زبان

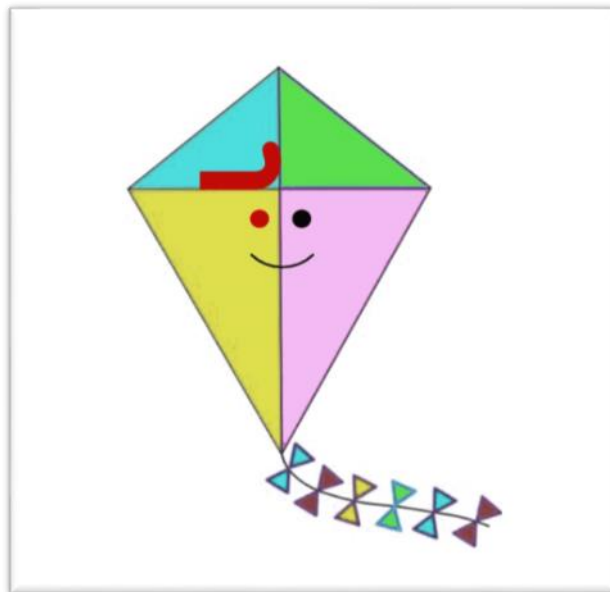
تصویر ۴- حرف چ کوچک (چشم)

چ

تصویر ۵- حرف چ بزرگ (چشم)

(گونه‌های مختلف حرف ب)

ب

مطالعات زبان

تصویر ۶- حرف ب کوچک (بادبادک)

ب

تصویر ۷- حرف ب بزرگ (تاب)

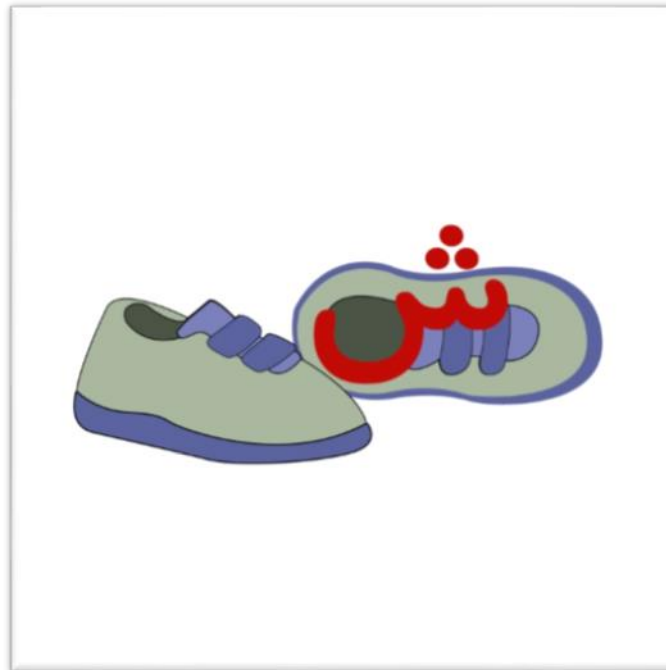
(گونه های مختلف حرف ش)

ش

تصویر ۸- حرف ش کوچک (شتر)

مطالعات زبان

ش

تصویر ۹- حرف ش بزرگ (کفش)

(گونه حرف ز)

ز

تصویر ۱۰- حرف ز (زنبور)

مطالعات زبان

۴. نتیجه‌گیری

بشر در طول تاریخ برای به تصویر درآوردن تخیلات، اندیشه‌ها و دیده‌های خود را های گوناگونی را ابداع کرده است. مردم ما قبل تاریخ صحنه شکار حیوانات را بر روی سنگ‌ها و یا دیواره غارها به تصویر درآورده‌اند. در تمدنهای اولیه، مردم تصاویری را بر روی آهن و سنگ حک می‌کردند. سالها پیش از اختراع نوشتن و به نگارش در آمدن افکار، مردم به وسیله نقاشی با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کردند.

استفاده از تصویر می‌تواند در ارائه موثرتر مطالب آموزشی مثر ثمر باشد. و از این مهم در تهیه و تدوین کتابها و فرهنگ‌های متفاوت بهره جست.

به اعتقاد برخی متخصصان آموزشی، یادگیری می‌تواند از طریق تجارب غیر مستقیمی همچون تماشای تصویر و فیلم بهتر انجام گیرد. رسانه‌های دیداری و شنیداری می‌توانند دنیای خارج را به کلاس درس بیاورند و در ایجاد علاقه به یادگیری مؤثر باشند.

همچنین از تصویر می‌توان به عنوان مکمل درسی استفاده کرد. در فرهنگ حاضر سعی بر آن شد تا از تصاویر متناسب با توانایی عمومی دانش‌آموزان رده سنی مورد نظر درک و شناخت تصاویر استفاده گردد. بعلاوه؛ تصاویر ارائه شده منطبق با علائق آنها بوده و از خصوصیات کیفی تصویری نظیر ترکیب رنگ مؤثر، رنگ آمیزی خوب و جذابیت اشکال کاربردی برخوردار باشد.

تصاویر طراحی شده در دو مرکز پیش دبستانی با تعداد ۴۸ آزمودنی دختر و پسر به دو منظور شناخت کودک از تصویر و آموزش حروف الفبا، ارائه گردید. نتایج حاکی از اینست که تهیه و تدوین فرهنگ الفبای تصویری بر پایه ارائه گونه‌های مختلف حروف الفبا به روش طراحی شده حاضر می‌تواند در یادگیری کودکان مؤثر باشد.

ارتباطات گسترده بین‌المللی امروزی در عرصه‌های مختلف، نیاز به یادگیری زبان‌های دیگر را ایجاد می‌کند. از آنجا که منابع کنونی در زمینه آموزش زبان فارسی از یک سو از روش‌های آموزشی تکراری و کسل‌کننده استفاده کرده و از سوی دیگر فاقد روشهای بصری نظیر استفاده از تصویر هستند و یا تصاویر بکار رفته جذاب و گویا نیستند.

لذا فرهنگ حاضر می‌تواند به فارسی‌آموزان غیر فارسی‌زبان کمک کند تا با علاقه بیشتری به یادگیری حروف الفبای فارسی که گام اصلی یادگیری زبان به شمار می‌رود بپردازد. این مهم هدف ثانویه تهیه فرهنگ حاضر به شمار می‌رود.

۵. منابع

1. Cramer, P. (1975). Learning pictures and words: The role of implicit verbal labeling. *Journal of Experimental Child Psychology*, 19, 489-501.
۲. مشکوه‌الدینی، م. (۱۳۷۹). توصیف و آموزش زبان فارسی. مشهد: انتشارات دانشگاه فردوسی.
3. Wright, A. (1989). *Pictures for language learning*. Cambridge: Cambridge University Press.
4. Polette, N. (2007). *Teaching thinking skills with picture books*. London: Teachers Ideas Press.
5. Row, J. E. (1972). Discrimination learning of pictures and words, a replication of pictures superiority. *Journal of Experimental Child Psychology*, 14, 323-328.

مطالعات زبان

6. Murphy, C. M. & Wood, D. J. (1981). Learning from pictures: The use of pictorial information by young children. *Journal of Experimental Child Psychology*. 32,279-297.
7. Bush, D. M. (2007). Facilitating the integration of culture and vocabulary learning, the categorization and use of picture in the classroom". *Foreign Language Annals*, 4, 727-745.
8. Rowe, L. M., Silverman, D. R., & Mullen, E. B. (2013). The role of pictures and gestures as nonverbal aids in preschoolers' word learning in a novel language. *Contemporary Educational Psychology*. December, 38, 109-117.
۹. ذوفن، ش. و لطفی پور، خ. (۱۳۸۰). رسانه‌های آموزشی برای کلاس درس. تهران: چاپ و نشر کتابهای درسی ایران.